

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 18. januar 2021
Kontor: Stats- og Menneskerets-
kontoret
Sagsbeh: Anne Louise Ellingsøe
Sagsnr.: 2020-0038-0024
Dok.: 1773198

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 1 vedrørende forslag til folketingsbeslutning om at fjerne tilskuddet til friskoler baseret på islamiske værdier (B 86), som Folketingets Børne- og Undervisningsudvalg har stillet til justitsministeren den 18. december 2020.

Nick Hækkerup

/

Henrik Skovgaard-Petersen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 1 vedrørende forslag til folketingsbeslutning om at fjerne tilskuddet til friskoler baseret på islamiske værdier (B 86) fra Folketingets Børne- og Undervisningsudvalg

”Vil ministeren vurdere, hvorvidt beslutningsforslaget om forslag til folketingsbeslutning om at fjerne tilskuddet til friskoler baseret på islamiske værdier, fremsat for Folketinget af Nye Borgerlige, er i overensstemmelse med grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention?”

Svar:

1. Justitsministeriet har forstået spørgsmålet således, at der ønskes en vurdering af, om en ordning som den, der fremgår af beslutningsforslaget om at fjerne tilskuddet til friskoler, som er baseret på islamiske værdier (B 86), vil kunne gennemføres inden for rammerne af grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Det lægges til grund for besvarelsen, at der ønskes en vurdering af, hvorvidt det inden for rammerne af grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er muligt at fjerne tilskuddet til friskoler alene med henvisning til en bestemt trosbekendelse (islam).

2. Efter grundlovens § 70 kan ingen på grund af sin trosbekendelse eller afstamning berøves adgang til den fulde nydelse af borgerlige og politiske rettigheder eller unddrage sig opfyldelsen af nogen almindelig borgerpligt.

Bestemmelsen indebærer et forbud mod diskrimination med bl.a. trosbekendelse som kriterium for så vidt angår adgangen til nydelse af borgerlige eller politiske rettigheder. Udtrykket rettigheder skal ikke forstås snævert, men må betegne enhver fordelagtig retsposition.

Bestemmelsen beskytter mod direkte og indirekte forskelsbehandling. Beskyttelsen gælder således ikke kun, hvor der udtrykkeligt forskelsbehandles på grund af trosbekendelse (direkte diskrimination), men antages også at gælde, selvom der formelt set ikke forskelsbehandles på grund af trosbekendelse, men dog på grund af forhold, der er så nøje forbundet hermed, at resultatet faktisk bliver meget nær det samme (indirekte diskrimination).

Det antages i den statsretlige litteratur, at der kan gøres visse undtagelser fra lighedsgrundsætningen i grundlovens § 70, men at der må drages snævre grænser for undtagelserne, jf. bl.a. Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret

(1954), side 636 f., Henrik Zahle, Dansk Forfatningsret 3, 3. udgave (2003), side 159 og Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret II, 3. udgave ved Ole Espersen (1980), side 758 f.

Efter Justitsministeriets opfattelse vil en fjernelse af tilskud til friskoler udgøre berøvelse af adgangen til en borgerlig rettighed. Det vurderes endvidere, at en fjernelse af tilskud til friskoler alene med henvisning til, at friskolen er baseret på islamiske værdier (islam), vil være udtryk for indirekte diskrimination på grund af trosbekendelse over for elever på de pågældende friskoler og deres forældre mv. På det foreliggende grundlag er det derfor Justitsministeriets vurdering, at en ordning som den, der foreslås med beslutningsforslaget, hvorefter friskoler, der baserer sig på islamiske værdier (islam), ikke kan modtage offentligt tilskud, ikke kan indføres inden for rammerne af grundlovens § 70.

3. Beslutningsforslaget skal endvidere vurderes i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 14 sammenholdt med artikel 2 i 1. tillægsprotokol om retten til uddannelse.

Det bemærkes, at forslaget endvidere vil kunne give anledning til overvejelser i forhold til EMRK artikel 14 sammenholdt med artikel 1 i 1. tillægsprotokol om ejendomsretten, idet forslaget vil kunne indebære, at nogle eksisterende friskoler fratages deres tilskud. I lyset af det nedenfor anførte har Justitsministeriet ikke fundet anledning til at forholde sig nærmere hertil.

Efter EMRK artikel 14 skal nydelsen af de i konventionen anerkendte rettigheder og friheder sikres uden forskel på grund af køn, race, farve, sprog, religion, politisk eller anden overbevisning, national eller social oprindelse, tilhørsforhold til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel eller ethvert andet forhold.

Bestemmelsen har ikke karakter af et generelt forbud mod diskrimination, men gælder alene inden for områder, der er omfattet af konventionens øvrige bestemmelser (eller protokoller). Artikel 14 er således accessorisk til konventionens øvrige rettigheder, hvilket betyder, at den kun kan anvendes sammen med én eller flere af disse. Heri ligger intet krav om, at en anden rettighed skal være krænket, men alene et krav om, at den foreliggende situation skal ligge inden for rettighedens virkeområde.

Bestemmelsen indeholder efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols (Domstolen) praksis et forbud mod usaglig forskelsbehandling, der indebærer, at personer i sammenlignelige situationer som udgangspunkt skal behandles ens.

Det følger endvidere af Domstolens praksis, at en forskelsbehandling er diskriminatorisk – og dermed i strid med artikel 14 – hvis den ikke er objektivt og sagligt begrundet. Heri ligger omvendt, at forskelsbehandling er lovlig, hvis den varetager et anerkendelsesværdigt formål, og der er proportionalitet mellem det anvendte middel og det formål, der søges realiseret.

Domstolen har desuden udtalt, at en forskelsbehandling, der finder sted på grund af tro eller religion, vil kræve en meget tungtvejende begrundelse for at kunne retfærdiggøres, jf. bl.a. dom af 12. februar 2013 i sagen *Vojnity mod Ungarn*, præmis 36, og dom af 2. december 2014 i sagen *Cumhuriyetçi Egitim Ve Kültür Merkezi Vakfı mod Tyrkiet*, præmis 39-52.

Med beslutningsforslaget lægges der op til at indføre en ordning, hvorefter friskoler, der baserer sig på islamiske værdier (islam), ikke kan modtage offentligt tilskud. En sådan ordning vil indebære forskelsbehandling på grundlag af religion over for elever på de pågældende friskoler og deres forældre mv.

Som anført ovenfor er en sådan forskelsbehandling kun berettiget, hvis den forfølger et anerkendelsesværdigt formål, og der er proportionalitet mellem det anvendte middel og det formål, der forfølges.

I bemærkningerne til beslutningsforslaget er med henvisning til friskolelovens § 1, stk. 2, anført, at det ud fra lovens bogstav burde være klart, at friskoler med et islamisk værdigrundlag ikke er berettiget til at modtage et offentligt tilskud. I den forbindelse er anført, at islam både er en ideologi og en religion, og at islam som ideologi er i opposition til demokratiet, de personlige frihedsrettigheder, trosfriheden og ligestillingen mellem kønnene. Hertil er anført, at jo mere plads man giver islam i samfundet, jo mindre plads bliver der til demokrati, frihed og ligestilling.

Efter Justitsministeriets vurdering vil der kunne peges på andre, mindre indgribende og mere egnede måder at sikre opfyldelsen af friskolelovens § 1, stk. 2, eksempelvis gennem det eksisterende tilsyn med skolernes overholdelse af krav om undervisning i demokrati og grundlæggende friheds- og menneskerettigheder mv., som fremgår af friskoleloven. Hertil kommer, at

friskoler, der ikke opfylder friskolelovens krav, allerede efter gældende ret vil kunne få frataget deres tilskud.

Det er derfor på det foreliggende grundlag Justitsministeriets vurdering, at en ordning, hvorefter friskoler, der baserer sig på islamiske værdier (islam), ikke kan modtage offentligt tilskud, ikke kan indføres inden for rammerne af EMRK artikel 14 sammenholdt med artikel 2 i 1. tillægsprotokol.